

**ФРАНСОА ЕВАЛД, АЛЕСАНДРО
ФОНТАНА
ПРЕДИСЛОВИЕ
КЪМ „АНОРМАЛНИТЕ“
ЦИКЪЛ ОТ ЛЕКЦИИ В КОЛЕЖ
ДЪО ФРАНС**

Превод от френски: Евгения Грекова, 2000

chitanka.info

Този сборник бележи началото в издаването на лекциите на Мишел Фуко в Колеж дьо Франс.

* * *

Мишел Фуко изнася лекции в Колеж дьо Франс от януари 1971 г. до смъртта си през юни 1984 г. — с изключение на 1977 г., когато получава правото на годишна почивка. Наименованието на неговата катедра е *История на мисловните системи*.

Тя е създадена на 30 ноември 1969 г. от общото събрание на преподавателите в Колеж дьо Франс по предложение на Жюл Вюилмен на мястото на катедрата *История на философската мисъл*, ръководена от Жан Иполит до смъртта му. На 12 април 1970 г. същото събрание избира Мишел Фуко за титуляр на новата катедра^[1]. Тогава той е на 43 години.

Мишел Фуко произнася своята учредителна лекция на 2 декември 1970 г.^[2]

Преподаването в Колеж дьо Франс се подчинява на особени правила. Преподавателите имат задължението да изнасят по 26 часа лекции годишно (като най-много половината от тях могат да бъдат под формата на семинари).^[3] Те трябва да представят всяка година оригинално научно изследване, което ги принуждава да обновяват постоянно съдържанието на своите лекции. Присъствието на лекциите и на семинарите е напълно свободно; то не изисква нито записване, нито диплома. А преподавателят също не представя никакви дипломи.^[4] Казано на езика на Колеж дьо Франс, тук преподавателите имат не студенти, а слушатели.

Лекциите на Мишел Фуко се провеждат всяка сряда от началото на януари до края на март. Присъстващите, много на брой, студенти, преподаватели, любопитни, сред които доста чужденци, запълват две амфитеатрални зали на Колеж дьо Франс. Мишел Фуко често се оплаква от разстоянието между него и неговата „публика“ и от ограничените възможности за контакт при тази форма на лекциите.^[5] Той мечтае за семинар, който да бъде място на истинска колективна работа. Прави различни опити в тази насока. През последните години,

в края на лекциите, той отделя много време, за да отговаря на въпросите на слушателите си.

Ето как един журналист от *Nouvel Observateur*, Жерар Петижан, успява да преразкаже през 1975 г. атмосферата на тези лекции: „Когато Фуко излиза на сцената, бързо, устремен напред, като човек, който се хвърля във вода, той трябва да прескача хората, за да стигне до стола си, отмества магнетофоните, за да остави книгата си, сваля своето сако, запалва лампата и започва, със (скорост — *Бел.пр.*) сто км в час. Мощен, въздействащ глас, усилян от високоговорителите, единствена отстъпка пред модерността в една зала, едва осветявана от светлината на гипсовите лампи. Триста места и петстотин души, седнали плътно един до друг, запълвайки и най-малкото свободно пространство (...) Липсват ораторски ефекти. Речта му е ясна и ужасяващо въздействаща. Никакви отстъпки пред импровизацията. Фуко разполага с дванадесет часа на година, за да обясни, по време на публичните лекции, смисъла на своите изследвания през изтеклата година. Затова той говори максимално сбито и запълва дори полетата, подобно на онези кореспонденти, които имат все още много за казване, дори когато са стигнали до края на записките си. 19,15 ч. Фуко спира да говори. Студентите се втурват към бюрото му. Не за да говорят с него, а за да спрат магнетофоните. Няма въпроси. В блъсканицата Фуко остава сам.“ А Фуко коментира: „Би трябвало да можем да дискутираме онова, което съм изложил. Понякога, когато лекцията не е била добра, достатъчно е съвсем малко, някой въпрос само, за да може всичко да отиде на мястото си. Но този въпрос никога не се задава. Във Франция груповият ефект прави невъзможна каквато и да било дискусия. И тъй като няма никаква обратна връзка, лекцията става театрална. Аз имам връзка, подобна на тази на актьора или на акробата, с хората, който са тук. А когато спра да говоря, усещам се напълно самотен...“

Мишел Фуко започва своите лекции като изследовател: проучвания за бъдеща книга, както и търсене на сфери на проблематизиране, формулирани по-скоро като покана, отправена към евентуалните изследователи. Така че лекциите в Колеж дьо Франс не

дублират публикуваните книги. Те не са техни ескизи, макар че между книгите и лекциите му може да има някои общи теми. Те имат свой собствен статут. Свързани са, като цяло, със специфичния дискурсивен режим във „философските действия“, осъществявани от Мишел Фуко. В тях той разгръща по-конкретно своя план за генеалогия на отношенията знание/власт, въз основа на който, от началото на 70-те години нататък, той ще обмисля своята работа — в противоположност на плана за археология на дискурсивните формации, преобладавал у него дотогава.^[6]

Лекциите имат своя функция и във всекидневието. Слушателят, който идва да ги слуша, бива завладян не само от разказа, който се изгражда постепенно, седмица след седмица; той бива заплепен не само от точността на изложението; в тях той намира и осветляване на актуалните събития. Изкуството на Мишел Фуко се състои в актуализацията. Той можеше да говори за Ницше или за Аристотел, за психиатричната експертиза през XIX в. или за християнския пасторален стил, което за слушателя винаги хвърляше светлина върху настоящето и върху събитията, на които той бе съвременник. Специфичната за Мишел Фуко сила в неговите лекции се дължи на умелото преплитане между научна ерудиция, лична ангажираност и рефлексия над събитията.

* * *

След като през 70-те години касетъчните магнетофони получиха бързо развитие и се усъвършенстваха, кабинетът на Мишел Фуко веднага е превзет от тях. По този начин става възможно да бъдат съхранени лекциите (и някои семинари).

Настоящото издание включва лекциите, четени публично от Мишел Фуко. То ги предоставя в писмен вид по възможно най-точния начин.^[7] Бихме искали да ги предоставим в първоначалната им форма. Но преминаването от устна към писмена реч налага намесата на издателя: най-малкото, трябва да се въведе пунктуация и да се очертаят

параграфите. Наш принцип винаги е било да се придържаме възможно най-близо до действително прочетените лекции.

Когато бе необходимо, бяха премахвани поправките и повторенията; прекъснатите изречения бяха възстановени, а неправилно построените изречения бяха поправени.

Многообразието в текста означава, че на това място записът е бил много лош. Там, където изречението е неясно, в скоби фигурира предполагаемият текст или добавка към него.

Звездичката в долния край на страницата посочва смисловите варианти на бележките, използвани от Мишел Фуко, що се отнася до произнесения текст.

Цитатите бяха сравнени и бяха посочени референциите на използваните текстове. Критичният подход се ограничава с отстраняване на неясните места, с уточняване на някои загатнати моменти и на критичните бележки.

За улесняване на четенето всяка лекция е предшествана от кратко резюме, което посочва основните моменти в нея.^[8]

След текста на курса следва неговото резюме, публикувано в *Годишника на Колеж дьо Франс*. Обикновено Мишел Фуко ги пише през месец юни, тоест малко преди края на курса. За него това е удобен случай да очертае ретроспективно техния замисъл и техните цели. Това резюме е най-доброто им представяне.

Всеки том от лекциите завършва със „ситуиране“, отговорността за което носи издателят на лекциите: става въпрос да се дадат на читателя някои елементи за контекст от биографичен, идеологически и политически характер, които да ситуират курса сред публикуваните произведения и да дадат сведения относно неговото място в използваната библиография, за да се улесни разбирането и да бъдат избегнати безсмислиците, които биха могли да се дължат на забравяне на обстоятелствата, при които е бил създаден и прочетен всеки един от курсовете лекции.

* * *

С това издание на курсовете в Колеж дьо Франс се публикува една нова част от „творчеството“ на Мишел Фуко.

Не става въпрос за нови произведения, в точния смисъл на думата, тъй като настоящото издание възпроизвежда текста, произнесен публично от Мишел Фуко, с изключение на текста на писмените бележки, който той е използвал и който може да е бил много добре обработен. Даниел Дьофер, който разполага с бележките на Мишел Фуко, даде възможност на издателите да го прегледат. Нека приеме голямата ни благодарност за това.

Настоящото издание на лекциите в Колеж дьо Франс получи разрешението на наследниците на Мишел Фуко, чието желание бе да могат да задоволят много големия интерес към тези лекции — както във Франция, така и извън нея. И то при неоспорими условия за тяхната автентичност. Издателите се опитаха да бъдат на висотата на доверието, което им бе оказано.

Франсоа Евалд и Алесандро Фонтана

---

[1] Мишел Фуко завършва изложението в подкрепа на неговата кандидатура със следната формулировка: „Би трябвало да се заемем с историята на мисловните системи“ (вж. „Titres et travaux“, in *Dits et Écrits*, 1954–1988, ed. par D. Defert & F. Ewald, collab. J. Lagrange, Paris, Gallimard, 1994, vol. I, p. 846). ↑

[2] Тя е публикувана от изд. Галимар през март 1971 г. под заглавието *L'Ordre du discours*. ↑

[3] Коего Мишел Фуко прави това до 1980 г. ↑

[4] В рамките на Колеж дьо Франс. ↑

[5] През 1976 г., с надеждата — която се оказва напразна — да намали броя на присъстващите, Мишел Фуко променя часа на лекциите, който от 17,45 часа следобед е преместен в 9 часа сутринта. Вж. в настоящия том началото на първата лекция (7 януари 1976). ↑

[6] Вж. по-специално „Nietzsche, la généalogie, l'histoire“, in *Dits et Écrits*, II, p. 137. ↑

[7] Бяха използвани по-специално записите, осъществени от Жерар Бюрле и Жак Лагранж, депозиран в Колеж дьо Франс и в ИМЕС. ↑

[8] В края на книгата, изложени под заглавието „Ситуиране на лекциите“, ще намерите критериите и решенията, които бяха възприети от издателите, що се отнася до този годишен курс от лекции.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.